

Asociace bezpečná škola



Newsletter 1/2019

Pravidelný čtvrtletník pro členy asociace

Datum: 18. března 2019

Slovo prezidenta asociace

Vážení čtenáři

V době vydání tohoto čísla právě probíhá dvoudenní konference v Nesuchyni. Téma bezpečnost škol. Na této konferenci se snažíme ukázat bezpečnou školu z více hledisek, než je pouze samotná hrozba ozbrojeného útočníka ve škole. Celou řadu problémů s sebou přinesla inkluze. Řada škol se nachází v lokalitách, které sami o sobě mají své specifické bezpečnostní problémy. Musíme umět vnímat rozdíly mezi emoční a plánovanou agresí. Často chybí schopnost vnímat varovné signály, které jsou žáky vysílány.



Ministerstvo školství bude mluvit o výuce bezpečnostních témat a návrzích opatření. Školský ombudsman se zaměří na řešení podnětů a sporů v kontextu sociálně-patologických jevů. Jak složité je udržet nastavená bezpečnostní pravidla bude námětem jednoho z workshopů. Co znamená metoda USB ve chvílích, kdy se dostaneme do krizové situace? V té se můžeme ocitnout nejen ve škole, ale například při koncertu, sportovní události nebo vánočních trzích. Ucelený projekt pro školy realizovaný Středočeským krajem jako inspirace pro zřizovatele, je ve zkratce popsán v tomto čísle newsletteru, a to včetně výstupů projektu za dva roky jeho realizace.

Ing. Libor Sladký
Prezident Asociace bezpečná škola

Obsah čísla 1/2019

Kybernetická bezpečnost	1
Představujeme zajímavý projekt	2
V českých školách roste násilí	3
Co udělat pro bezpečí školy	4

Vydavatel:
Asociace bezpečná škola, z.s.
Hory 106, Karlovy Vary 360 01
+420 353 235 712
info@asociacebezpecnaskola.cz
www.asociacebezpecnaskola.cz

Kybernetická bezpečnost ve škole

Kyberbezpečnost a kyberšikana jsou v dnešní době často skloňovaná témata. Především kyberšikana je oblíbené novinářské téma. Rozvoj těchto témat je dán zaváděnými změnami ve škole i společnosti a v přístupu k žákům. Komunikace mezi školou, učiteli, rodiči a žáky přechází z papírových žákovských knížek a indexů do elektronické komunikace prostřednictvím portálového řešení, např. přes aplikaci Bakaláři. Aby tento přechod mohl reálně fungovat, nezbyvá školám, než zavádět do prostor škol wifi sítě, pomocí kterých se studenti mohou k informačnímu systému připojit. A žáci si musí pořídit zařízení, nejčastěji chytrý mobilní telefon, kterým se k informačnímu systému připojují a reagují na informace školy (změna rozvrhu, učebny, atd.). Tím je vytvořen kybernetický prostor, který je zřízen školou, a tudíž je i pod správou školy. Ale opravdu škola tento prostor řídí?

Tím, že jsou koncová zařízení ve správě žáků a jejich rodičů, je velmi těžké nastavit takovou restriktivní politiku, která by zabránila dětem, aby školou poskytnutou wifi síť nevyužívaly i k jiným účelům, než jen k těm školním. A to hraní pokémonů o přestávce je tím nejmeně škodlivým jevem. Skoro každé koncové zařízení totiž v dnešní době disponuje fotoaparátem a dalšími technologiemi, které mohou zasahovat a narušovat průběh výuky nebo osobnostní práva jiných dětí či učitelů. Pak už stačí, aby žák vyfotil nebo natočil jiného žáka nebo učitele v nelichotivé situaci, přes infračervený port telefonu a aplikaci, kterou lze stáhnout zdarma, vypíнал neoblíbenému učiteli během výuky projektor či chytrou tabuli, nebo

se pokusil proniknout do informačního systému školy s cílem změnit sobě nebo jinému známku nebo jiný vedený údaj.

Všechny tyto možnosti škola žákovi přechodem na elektronickou výměnu dat poskytla a je jen na ní, jak zajistí, aby jí poskytnuté prostředky žák nezneužíval.

Nejjednodušší cestou je žáky poučit, že se tyto věci dělat nemají. Jenže děti jsou již z principu zvědavé a tak to stejně zkusí, jestli to jde. A proto musí být škola schopná nejen žákům něco zakázat, ale i dohlédnout, že jsou tyto zákazy žáky dodržovány. A toho lze dosáhnout pouze správným návrhem a zároveň pravidelnou kontrolou informační infrastruktury školy. Je nezbytné nastavit monitorování práce s informačními prostředky školy a toto monitorování vyhodnocovat, řídit služby tak, aby pro žáky byly přístupné pouze ty, které jsou pro potřeby výuky nezbytné a v pravidelných intervalech provádět penetrační testování sítě, kontrolovat zda nebyla napadena, případně neobsahuje slabiny, které by mohly být žáky nebo jinými osobami zneužity k nepovolené činnosti.

Důvod, proč řídit a dohlížet na dění v kybernetickém prostoru školy je prostý. Za všechny incidenty, přestupky nebo trestné činy vzešlé z tohoto prostoru odpovídá statutární zástupce školy a tím je její ředitel. Ten musí prokázat, že udělal vše, co bylo v jeho možnostech, pro to, aby danému incidentu, přestupku či trestnému činu zabránil.

Autor: Ing. Martin Dudek, RELSIE spol. s r.o.



Odborný kurz pořádaný Asociací bezpečná škola proběhl ve dnech 29.-31.1.2019 v prostorách školicího střediska společnosti Relsie v Praze. Celkem čtrnáct studentů z řad soukromé i státní sféry absolvovalo náročný třídní program zakončený písemným testem. Kurz, slovy studentů, byl přínosem v jejich profesních životech. Ukázal jim pohled na bezpečnost školských zařízení z řady úhlů. Představa ozbrojeného útočníka není rozhodně jedinou bezpečnostní hrozbou a studenti se učili správně vyhledat, definovat a následně zvážit výši bezpečnostních rizik ve škole. Emoční nebo plánovaná agrese, varovné signály, rodič a žák jako zdroj hrozby to byla některá z probíraných témat kurzu. Lektory byli nejen teoretici, ale i praktičtí odborníci dané problematiky.

Zde uvádíme některé odezvy na kurz, které studenti asociaci napsali:

• Záměr kurzu velmi vhodný. Daná problematika „Auditování“ by měla být prioritně pro osoby, které jsou vzdělány v problematice „Security Managementu“ a mají zkušenosti s analýzami resp. bezpečnostními projekty (TB, Bpol., FO) kde je nezbytná znalost Risk Managementu. Resp. by měla příprava trvat déle. Každopádně za mne velmi vhodná cesta Asociace. ABS zatím jediná, která řeší problematiku auditů jako základní kámen pro bezpečnostní projekty.

• Děkuji za zajímavé a velmi inspirativní přednášky. K některým tématům bych se rád dozvěděl více, ale chápu, že vzhledem k časové dotaci na to nebyl čas.

• Lektori zkušené lidi z daných oborů. Velmi pozitivní je že se nejedná pouze o „teoretiky“ ale o lidi z praxe, kteří poukázali na konkrétní problémy a možnosti jejich řešení.

• Lektori jsou profesionálové a všechny přednášky byly skvělé včetně odpovědí na všechny naše dotazy. Jen testy by mohly být srozumitelnější, někdy jsem nechápala, co přesně se po mne chce. Děkuji.

• Dát na začátku k náhledu test na chvilky aby účastníci věděli, co je čeká na konci kurzu. Ubylo by nervozity z testu, když by se vědělo, co účastníky na konci čeká a nemine.



Školící místnost v Praze

Opatření ke zvýšení bezpečnosti škol ve Středočeském kraji

Realizátorem projektu je Středočeský kraj společně s Krajským ředitelstvím policie Středočeského kraje a Asociací bezpečná škola, která je samostatným, nezávislým, zájmovým a dobrovolným spolkem fyzických a právnických osob vyvíjejících činnost v oblasti bezpečnosti osob a majetku v prostorách školských zařízení. Sdružuje odborníky v oblasti řízení bezpečnosti a rizik.

Hlavním posláním Asociace Bezpečná škola je aktivní pomoc s nastavením a udržením bezpečné školy vůči hrozbám typu „aktivní útočník“, „výbušné zařízení“, „napadení žáků a pedagogů“ a další. Důraz klade na prevenci a maximální eliminaci ztrát na životech, duševním a fyzickém zdraví, majetku v sektoru školských zařízení a dosažení pozitivních změn v oblasti bezpečnosti osob a majetku v prostorách školských zařízení.

Shrnutí projektu „Ozbrojený útočník ve škole“ za dva roky realizace

V roce 2017 se do projektu „Ozbrojený útočník ve škole“ zapojilo 8 krajských škol, v roce 2018 dalších 16 krajských škol. Bezpečnostní audit školy proběhl v 26 školách, a v 8 školách proběhly roční reaudity.

K 31.12.2018 se nácvik uskutečnil v 16 krajských školách. Policií ČR jsou naplánovány zbývající nácviky na jaro 2019.

Pilotní projekt v roce 2017 byl v roce hodnocen velmi pozitivně, jak zřizovatelem škol, tak především samotnými účastníky projektu, vedoucími pracovníky jednotlivých škol a dále také jejich pedagogickými i nepedagogickými pracovníky.

Z komplexního hodnocení projektu aktuálně vyplynul jeden klíčový nedostatek. Školám chybí následná odborná a systematická pomoc odstranit chyby a nedostatky zjištěné bezpečnostním auditem nebo zjištěné v průběhu samotného nácviku s PČR.

Školy bohužel nemají odborně zdatné pracovníky, kteří mohou úspěšně pracovat na odstranění nedostatků a chyb, zjištěných v bezpečnostním

audit. Z projektu Středočeského kraje a dalších obdobných projektů v rámci ČR je prokázáno, že bez odborné pomoci nejsou školy (a jejich zřizovatelé) schopny zajistit zlepšení stávajícího stavu bezpečnosti školního objektu. Prvotní nadšení a motivace školy bezpečnost řešit rychle upadá a v horizontu cca roku se ve školách, kde byl proveden bezpečnostní „reaudit“ ukazuje, že jen malé procento škol dokáže nastavit bezpečnostní pravidla, režim a důsledně je vymáhat a dodržovat. Tam, kde byla pravidla nastavena, se ukazuje, že bezpečnost a její udržení je procesní stav.

Právě tato návazná pomoc po provedení bezpečnostního auditu bude součástí projektu nadcházejících let. Aktivita, spočívající ve zpracování návrhů na odstranění zjištěných nedostatků vycházejících z bezpečnostního auditu školy (návrhy organizačního či technického rázu) a praktická pomoc s jejich zavedením do praxe, učiní projekt „Ozbrojený útočník ve škole“ ještě komplexnějším. Projekt počítá s tím, že bezpečnostní specialista se bude do škol vracet a školy pochopí princip bezpečnosti na stejné organizační úrovni, jako jsou chápány a validovány procesy požární bezpečnosti nebo BOZP.

Převzato: Sborník z mezinárodní vědecké konference, pořádané Policejní akademií České republiky v Praze



Autor: JUDr. Milan Fára
Krajský úřad Středočeského kraje,
vedoucí oddělení prevence kriminality

Středočeský kraj

V českých školách roste násilí, agresivní jsou kromě žáků i rodiče

Agresivita na školách vůči učitelům roste. Nedisciplinovanost žáků je již dlouhodobým fenoménem, novějším trendem ale je, že v útočnosti dohánějí děti i jejich rodiče, kteří jsou schopni se rovněž dopustit fyzického násilí. Podobnému chování přitom mohou předcházet sami pedagogové – nebo by to přinejmenším měli umět, myslí si odborníci.

Ředitel základní školy v Poběžovicích na Domažlicku Petr Lehner má zlomený nos. Přerazil mu jej otec jednoho ze žáků. V ředitelně, kam přišel řešit údajnou šikanu svého syna a rvačku s jiným žákem, dal

běžnější také je, že je ve škole někdo strčí či uhodí. „Odpověď na otázku, proč to tak je, zní, že se na tom podílí řada faktorů,“ říká náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys. Mezi tyto faktory přitom počítá i to, že čeští učitelé na rozdíl od učitelů v jiných zemích kladou obecně nižší důraz na studijní úspěch jednotlivých žáků – včetně spolupráce s rodiči nebo důrazu na respektující prostředí například ke spolužákům, kteří se jakkoli odlišují.

Násilí nezůstává jen ve vztazích mezi rodiči a učiteli či mezi dětmi samými. Vcelku běžné

Rozhovor proběhl přinejmenším v horlivé náladě. Uznávám, že jednání jsem měl lépe zvládnout,“ říká ředitel školy. Při odchodu z ředitelny pak došlo na strkání a nadávky. Podle otce s nadávkami začal ředitel, podle ředitele otec. „Kluk měl rozbitou hlavu a ani mu nezavolali záchranku. Ředitel mi řekl, že jsem arogantní zmrd, pak to i zopakoval. Neudržel jsem se,“ říká otec žáka.

„Bohužel se mě to dotklo, takže jsem si ulevil tím, co je potom asi on. Následovala hlavička. Uznávám, že vinu neseme oba rovnou měrou. Já jsem si to měl pouze myslet, on se měl udržet,“ říká Lehner s tím, že o žádné šikaně ve škole neví. Případ vyšetřují policisté pro podezření ze spáchání trestného činu výtržnictví, ale zatím nikoho neobvinili. „Podezřelý je třiačtyřicetiletý muž. Zranění pětaticetiletého ředitele školy si vyžádalo ošetření v nemocnici,“ řekla policejní mluvčí Dagmar Brožová. Otci za to hrozí až dva roky vězení.

Chybí předmět „rodiče“

Fyzický útok na pedagoga není ospravedlnitelný. Na druhou stranu zvládání komunikace s rozčileným rodičem k učitelské profesi patří. Ve vypjaté situaci je právě na učiteli coby profesionálovi udržet klid. Odborníci je učí základní principy, jak diskusi zklidnit. „Říkám jim například, aby počítali s tím, že je rodič bude zrcadlit. Když budou mluvit klidně a pomalu, zpomalí ho. Když mu začnou nakládat, rodič se začne bránit a komunikace se vyostří. Nemůžou očekávat, že rodič bude objektivní, jde o jeho dítě,“ říká Miroslav Hřebecký z DUin, který kurzy komunikace pro učitele vede a sám má dlouholetou praxi jako učitel a ředitel školy.

Na to, že v jejich vzdělávání „předmět“ rodiče zásadně chybí, si stěžují sami učitelé. Například ve výzkumu Masarykovy univerzity začínající učitelé přiznali, že na rodiče nejsou připraveni.

Zdroj: IDNES, Autoři: Radka Hrdinová, Václav Janouš

Komentář ABŠ – Mgr. Tibor A. Brečka, Sekce psychologie: Výše uvedený článek bohužel neobsahuje moc povzbudivá data. A pro mnoho lidí pohyblivých se ve školství je prostě smutnou realitou. Psychologické porozumění těmto fenoménům je klíčové, jak plyne i z tohoto článku. A to je jedna z věcí, které jsou naším cílem, pomoci rozumět těmto psychologickým aspektům a toto porozumění následně převádět do praxe tak, aby se podobným situacím, které jsou v článku popsány, předešlo či alespoň se minimalizovali jejich následky. Jak vidíme v této a jiných situacích, teoreticky či „po bitvě“ všichni ví, co se má či mělo udělat, ale to není umění. Umění je dělat správné věci ve správný čas.



řediteli hlavičku. Otce vyšetřuje policie a hrozí mu až dva roky za mřížemi. Řediteli školy je to celé líto. Přiznává, že vypjatou situaci nezvládl nejen otec jeho žáka, ale ani on sám. Případy, kdy jako v Poběžovicích dojde až na hrubou sílu, jsou sice výjimečné, řada učitelů si ale stěžuje, že se s agresivním přístupem ze strany rodičů setkává stále častěji než dříve. Zda skutečně přibývá případů, kdy při setkání v kabinetě dojde ze strany rodičů na výhrůžky, nadávky nebo dokonce na rány, školské statistiky nic neříkají. Ukazují ale, že ve vztazích mezi dětmi a také ve vztazích mezi dětmi a učiteli násilí běžné je.

Z rozsáhlého mezinárodního šetření PISA, které se zaměřuje na patnáctileté žáky, například vyplynulo, že se české děti ve škole setkávají s násilím častěji, než je průměr v ostatních zemích OECD. Více se jich musí vyrovnávat s posměchem a pomluvami,

je také agresivní chování žáků vůči učitelům. Podle výroční zprávy České školní inspekce za minulý školní rok se s verbální agresí setkali učitelé zhruba na třetině základních a středních škol. Na středních školách útoků na učitele v posledních letech ubylo, školy základní jsou na tom hůře.

Začalo to rozbitou hlavou

Příběh, který skončil rozbitým nosem pana ředitele, se obrazu popisovanému školními statistikami nijak nevymyká. Začal rvačkou mezi deváťáky. Podle učitelů do sebe o přestávce strkali tak dlouho, až jeden upadl a uhodil se do hlavy. Tržnou ránu mu ošetřili ve škole. Skončilo to neplánovanou návštěvou rodičů v ředitelně, kam přišli i s lékařskou zprávou.

„Došlo na diskusi o tom, že je jejich syn šikanovaný, a o chování žáků ve škole.

Problém číslo 1: Dvojí měřítko bezpečnosti

Jiná měřítko na zajištění bezpečnosti doma a jiná ve školském prostředí. To je mnohdy vidět při analýzách bezpečnosti školských zařízení. Do škol se přináší měřítko a jednání, které bychom doma nepřipustili.

Ve chvíli, kdy jsem jasným nositelem pravidel bezpečnosti (například ve svém domě nebo bytě), je pro mne řada postupů neakceptovatelná. Například si pravděpodobně nikdy neřeknu, že vynesení odpadkového koše (což sama o sobě může být povinnost neoblíbená) zabere pouhých „pět“ minut a proto mohu nechat dveře do svého bytu otevřené dokořán. Protože za pět minut se přece nic nestane.

Dokonce bych asi tento postup netoleroval ani u dalších členů rodiny, s vědomím toho, co všechno se může za pět minut ztratit z mého pokojíku. A pokud uvažuji zdravě, ještě více bych



netoleroval otevřené dveře, byť na pouhých „pět“ minut, kdybych věděl, že doma zůstanou sami výrazně mladší sourozenci. Ztratil bych pocit bezpečí svého domova.

Ve chvíli kdy se nacházím ve školské budově, jako by postup výše neplatil. Již necítím osobní odpovědnost za bezpečnost objektu a neztrácím pocit bezpečí, takže jdu „vynést odpadkový koš“ (jakákoliv činnost s tím, že se za chvíli vrátím), dveře nechávám otevřené, vyklinované atd., protože je to jenom na „pět“ minut.

Tento jednoduchý modelový příklad, nicméně z viděné praxe, (viz fotografie jedné kuřácké přestávky) ukazuje základní nedostatek bezpečnosti školských zařízení. Nejsou to finance a technika, ale v první řadě osobní zainteresovanost a odpovědnost za stav bezpečí v mé škole.

Na tomto momentu často bezpečnost školy začíná a padá. Vedení školy stojí před nelehkou cestou každého svého kolegu a zaměstnance přesvědčit, že bezpečí je věcí každého jednotlivce, tedy i žáka. Stejně jako domu nepustím cizí a neznámé osoby, stejně je nepustím do své školy.

Problém číslo 2: Slušnost x bezpečnost

Kde končí slušné chování a nastupují pravidla bezpečnosti? Bezpečnostní auditoři asociace zažívají na většině dobře zabezpečených škol tento příběh. Jako žák přicházím do školy,

kteřá je správně zavřená. Zároveň se mnou přichází neznámá dospělá osoba, která vypadá jako slušný člověk. Škola je vybavena kartovým systémem, mám tedy kartu, která mi otevře vstupní dveře. Otevírám dveře, slušně zdravím neznámou osobu a společně se mnou ji vpouštím do své školy. Neptám se, kam jde, neptám se, koho hledá, neptám se vůbec na nic. Kde končí domnělá slušnost a kde začínají pravidla bezpečného chování?

Problém číslo 3: Varovné signály

Jak jednoduše se dají přehlédnout varovné signály, ukazuje celá řada zmapovaných útoků na školy, kde pachatelem byl současný, nebo bývalý žák. Vyšetřování zpětně ukázala, že pachatel (žák) vysílal varovné signály, které okolí nicméně nevnímalo, nebo vnímat nechtělo a útoku se pravděpodobně dalo zamezit.

Některé varovné signály by měl vnímat především učitel, jiné jsou více pochopitelné a viditelné pro spolužáky. Příkladem může být projev na sociálních sítích, kde učitel asi nebude zařazen ve skupině přátel. Nebude mít tedy možnost vidět projev, které vidí lidé z dané skupiny.

Co jsou varovné signály obecně? Jsou to vnější pozorovatelné změny způsobené intrapsychickými změnami.

Jsou to:

- Změny v komunikaci a chování
- De facto jakákoliv změna oproti normalitě daného jedince

Kde a jak jsou viditelné pozorovatelné? Například:

- Zhoršení prospěchu (z jedničkáře je pěťkař)
- Zvýšená absence / nemocnost
- Změna v oblékání, vizáže
- Zranění, jizvy, ...
- Konzumace alkoholu a OPL (drogy)
- Změna kamarádů
- Chování na soc. sítích (!)
- Změna zájmů

Dělat si starost při projevech popsaných výše o svého kamaráda a spolužáka je správně. Myslet si, že se vše „nějak“ vyřeší samo, může být omylem. V každé škole je k dispozici školní psycholog, výchovný poradce a nakonec vždy třídní učitel.

Je jenom potřeba odbourat falešnou představu toho, že „žalovat se nemá“ a nechci být za „bonzáka“. Možná, že jde v tu chvíli o zdraví a život jak spolužáka, tak ostatních. Nepomocť je příklad falešného kamarádství.

Poznámka: Článek je součástí samostatného materiálu vydaného pro školy, doplněný dotazníkem žáka / studenta pro zjištění skutečného stavu bezpečnosti na školách. Dokument najdete na stránkách www.asociacebezpečnáškola.cz v sekci Publikace.